

Moja
Sabat
knjiga

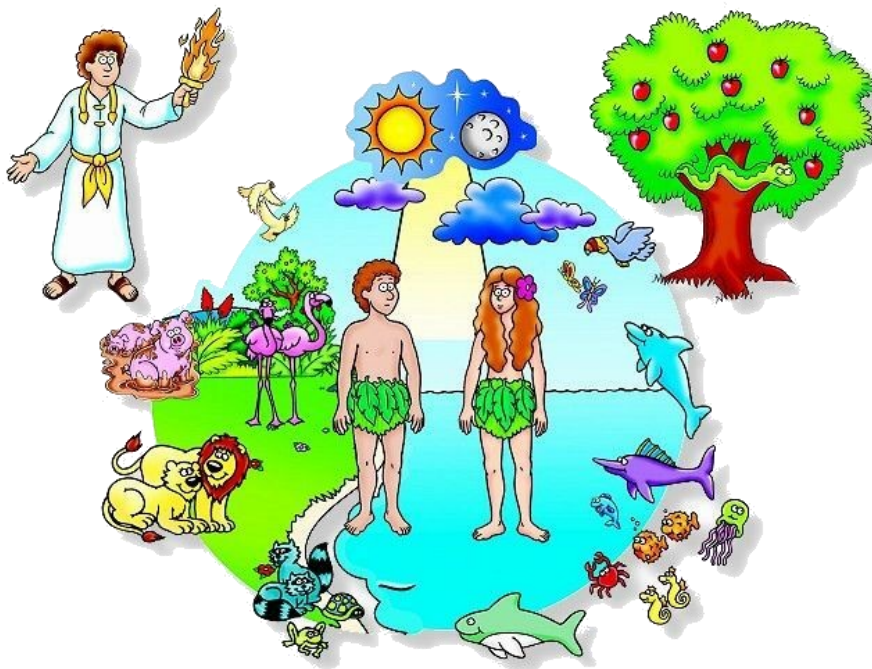

Ledor Vador je obrazovni projekat Saveza javerejskih opština Srbije.

Publikacija je namenjena deci i omladini, u nadi da će svako od vas pronaći nešto interesantno i prilagođeno vašem uzrastu.

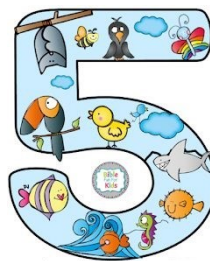
*Ovu publikaciju priredile su koordinatorke projekta
Sonja Viličić i Mia Nuhanović*

Da li ste nekada čuli priču o stvaranju sveta? Priča je počela pre 5780 godina, kada je Bog šest dana stvarao svet i stvorio sve što nas danas okružuje.

1

Prvog dana je stvorio noć i dan.

Petog dana je stvorio ribe i ptice.

2

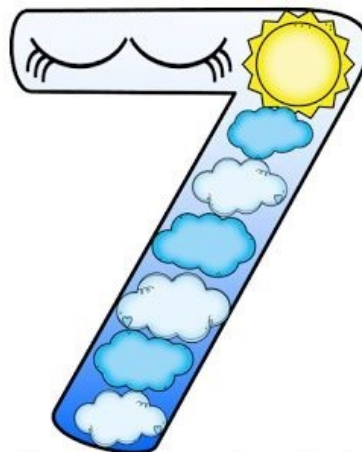
Drugog dana je stvorio nebo i zemlju.

Šestog dana je stvorio životinje i čoveka.

3

Trećeg dana je razdvojio kopno i vodu i stvorio biljke.

Sedmog dana se odmarao i divio svemu što je stvorio.

4

Četvrtog dana je stvorio sunce, mesec i zvezde.

Šabat je praznik kojim svakog vikenda proslavljamo ovaj biblijski događaj. Šabat je sedmi dan u nedelji i počinje u petak kada zađe sunce i završava se u subotu uveče, kada se pojave tri zvezde na nebu. To je dan odmora i dan sećanja na čudo stvaranja, i tada prestaje svaki posao.

Šabat je važan praznik i za porodicu, jer je to vreme kada je porodica na okupu, kada se druži, razgovara ili zajedno odlazi u sinagogu na molitvu.

Šabat je praznik koji nas pored stvaranja sveta podseća i na ropstvo Jevreja u Egiptu; kao robovi, Jevreji nisu bili slobodni i nije im bilo dozvoljeno da se odmaraju. Oslobođenjem od ropstva Jevreji su dobili najvažniji dar koji su mogli da podele sa drugima - slobodu. Tokom Šabata svi smo slobodni i svi smo jednaki. Svi ljudi, čak i njihove životinje toga dana treba da se odmaraju.

U Tori, najsvetijoj knjizi od svih knjiga i spisa u judaizmu, čiji je tekst podeljen u pet knjiga poznatijih po imenu Pet knjiga Mojsijevih, piše da treba da zapamtimo (zahor) i čuvamo (šamor) Šabat.

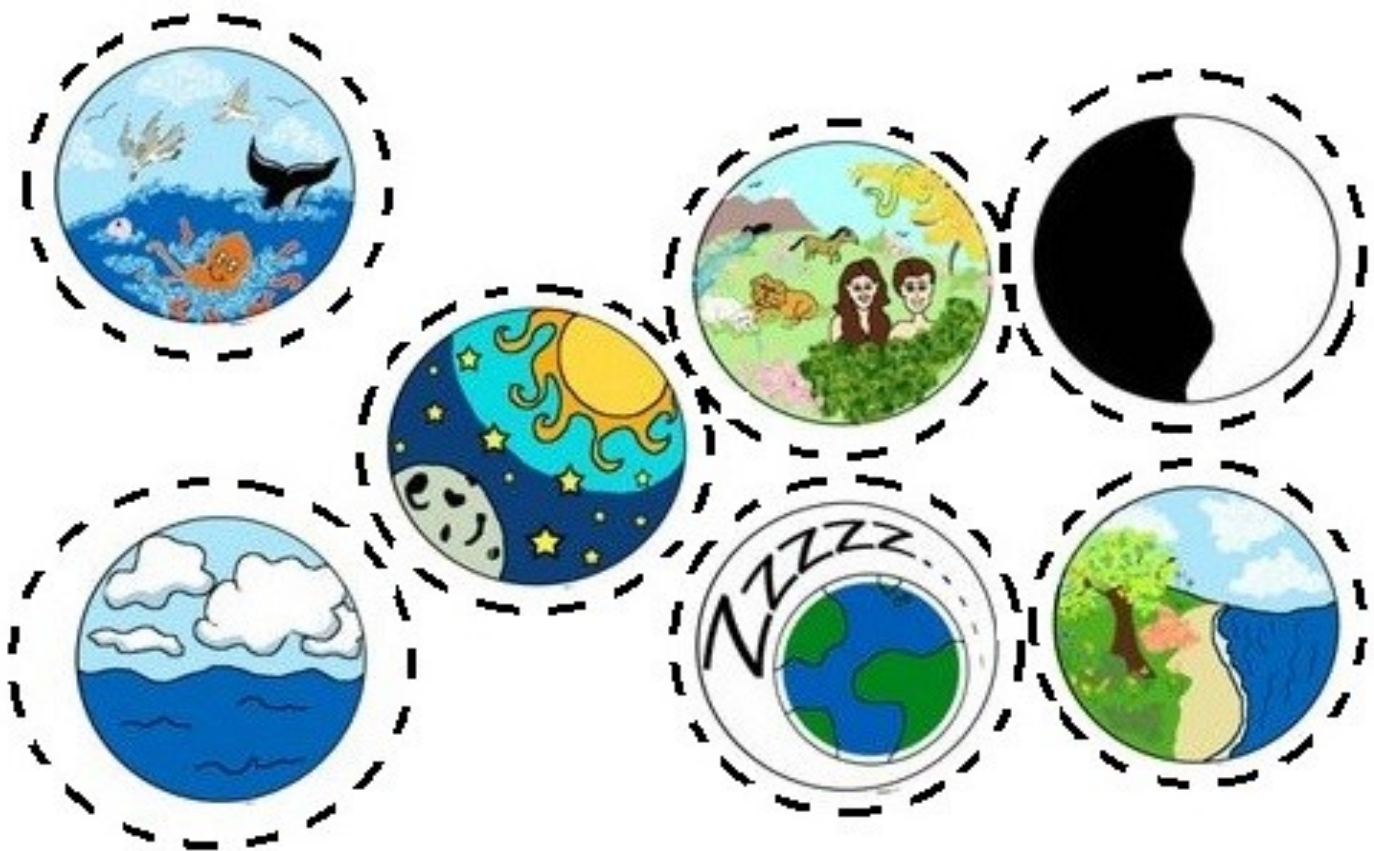
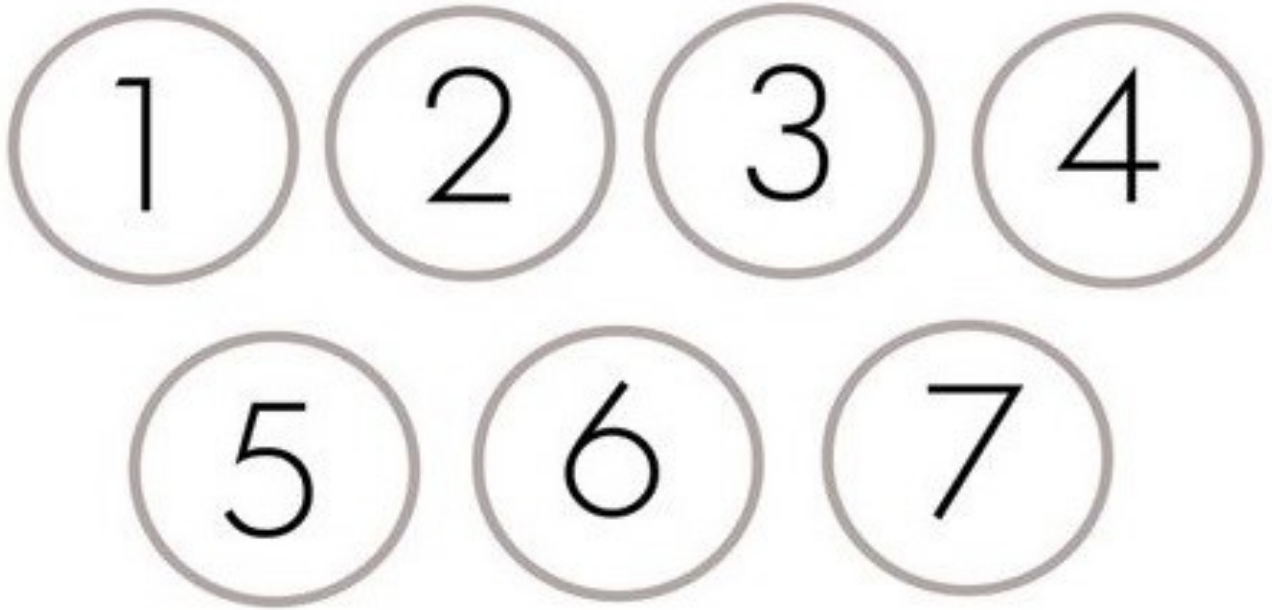
Zapovest Zahor (zapamti) nas podseća na reči iz Tore – najsvetije jevrejske knjige, da treba da zapamtimo čudo stvaranja sveta. Šabat nam omogućava da ne zaboravimo da je Bog šest dana stvarao svet i da se sedmog dana odmarao, kao i to da su nekada davno Jevreji bili robovi u Egiptu i da nisu smeli da se odmaraju. Šabatom označavamo da smo slobodni ljudi koji, nakon šest dana rada, imaju pravo i obavezu da odmore i da uživaju u životu koji žive.

Zapovest Šamor (poštuj i čuvaj Šabat) nas podseća na jednu od 10 Božijih zapovesti, tačnije četvrtu zapovest, koja nam kaže: „Sećaj se dana odmora da ga svetkuješ; šest dana radi i obavi sve poslove svoje, a sedmi dan je odmor Gospodu Bogu tvome“.

Iseci označene krugove i zalepi ih na krugove na kojima su napisani brojevi. Brojevi i slike označavaju stvaranje sveta. Poređaj ih tačno od prvog do sedmog dana. Ukoliko nisi siguran/sigurna, rešenje se nalazi na prvoj strani ove knjige.

ŠABAT KVIZ

POKUŠAJ DA ODGOVORIŠ TAČNO A ODGOVORE ZAOKRUŽI

1. Šta je Šabat?

- a) Mesec
- b) Tradicionalno jelo
- v) Praznik

2. Kada počinje Šabat?

- a) u utorak
- b) u petak
- v) u subotu

3. Koji dan u nedelji je Šabat?

- a) sedmi
- b) prvi
- v) peti

4. Za Šabat pravimo poseban hleb koji se zove kako?

- a) hala
- b) maces
- v) pogača

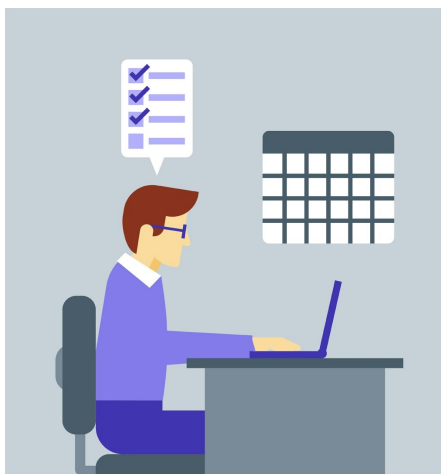
5. Koliko hala stoji na svečanom stolu za Šabat?

- a) 1
- b) 5
- v) 2

Nisi siguran/sigurna koji je tačan odgovor? Tačni odgovori se nalaze na kraju ove knjige!

Za Šabat su vezane mnoge navike i običaji. Ovde ćeš se upoznati sa njima.

Kako se radna nedelja bliži kraju u petak popodne, naši roditelji u žurbi dovršavaju sve poslove, spremaju kuću, idu u nabavku namirnica, pripremaju se za Šabat, kako bi mogli, kada zađe sunce, da se opuste i uživaju u prazniku zajedno.

Kako dočekujemo Šabat?

Prvo pripremamo sto. Na sto stavljamo dve sveće, čašu za kiduš i dve hale. Ove tri stvari su nam potrebne za blagoslove.

Šabat dočekujemo izgovarajući blagoslove za sveće, vino i halu.

Palimo dve sveće. Običaj je da se sveće upale najkasnije 18 minuta pre nego što zađe sunce. Rabini su tačno izračunali vreme tako da uvek znamo u kom delu sveta u koliko sati tačno zalazi sunce, kako bismo na vreme i bez kašnjenja počeli Šabat.

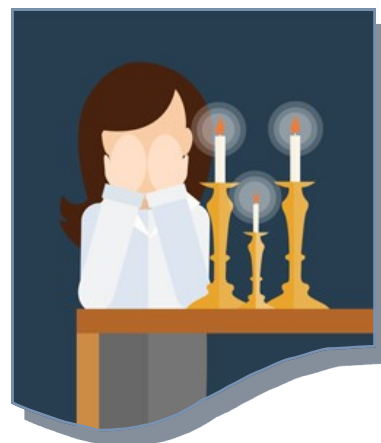

U velikom broju jevrejskih zajednica običaj je da sveće pale žene i devojčice. Uz paljenje sveća izgovara se blagoslov. Naravno, ukoliko porodica praznuje Šabat a u kući ne živi ženska osoba, u redu je i ako to muškarac uradi.

Kako palimo sveće? Prvo upalimo sveće, zatim napravimo tri kružna pokreta rukama iznad plamena sveća, od spolja ka unutra, prekrijemo oči i izgovorimo blagoslov:

Baruh ata Adonaj, Elohejnu Meleh ha olam, ašer kidešanu be micvotav vecivanu lehadlik ner šel Šabat.

Blagosloven si ti, Gospode Bože naš, Kralju sveta, koji si nas posvetio svojim zapovestima i naložio nam paljenje Sveća za Šabat.

Nakon što su sveće upaljene, jevrejske porodice koje tradicionalno drže Šabat odlaze u sinagogu na molitvu - službu. Neke od pesama koje pevamo petkom uveče su Leha Dodi i Adon Olam.

Adon olam Gospodar Svemira

Adon olam, ašer malah,
beterem kol jecir nivra.

Leet naasa vehefco kol,
azaj meleh šemo nikra.

Veaharej kihlot hakol,
levado jimloh nora.

Vehu haja, vehu hove,
vehu jihije betifara.
Vehu ehad, veejn šeni
lehamšil lo, lehahbira.

Bli rešit, bli tahlit,
velo haoz vehamisra.

Vehu Eli, vehaj goali,
vecur hevli bet cara.

Vehu nisi umanos li,
menat kosi bejom ekra.

Bejado afkid ruhi
bet išan veaira.
Veim ruhi gevijati,
Adonaj li velo ira.

LEHA DODI

Leha dodi, likrat kala
penej šabat nekabela
(x2)

Šamor vezahor bedibur ehad
hišmianu el hamejuhad
Adonaj ehad ušmo ehad
lešem uleiif'eret velitehila

Leha dodi...

Likrat Šabat lehu venelha
ki hi mekor habraha
meroš mikedem nesuha
sof ma'ase bamah'sava tehila

Leha dodi...

Mikdaš meleh ir meluha
kumi cei mitoh hahafeha
rav lah ševet beemek habaha
vehu jahamol alaih hemla

Leha dodi...

Hitnaari meafar kumi
livši bigdej tifarteh ami
al jad ben Jišaj bet halahmi
karva el nafši geala

Lehah dodi...

Hitoreri, hitoreri,
ki va oreh, kumi uri,
uri, uri, šir daberi,
kevod Adonaj alaih nigla.

Leha dodi...

Lo tevoši velo tikalmi
ma tištohahi uma tehemi,
bah jehesu anije ami,
venivneta ir al tila.

Leha dodi...

Vehaju limšisa šosajih,
verahaku kol mevalaih,
jasis alajih Elohajih,
kimsos hatan al kala.

Leha dodi...

Jamin usmol tifroci,
veet Adonaj taarici
al jad iš ben parci
venismeha venagila

Leha dodi...

Boi bešalom ateret baala,
gam besimha uvecachala
toh emunek am segula,
boi kala, boi, kala;
toh emunej am segula,
boi kala, šabat malka.
Leha dodi..

ADON OLAM

(Master of the Word)

Traditional Jewish Song

Flowing
B7 Em E7 Am

Bassoon *mf* A - don o - lam a - sher ma - lach
V' - a - cha ré - kich - lot ha - kol

Master
D7 G

— b' - te - rem kol y' - tsir niv - ra
— l' - va do yim - loch no - ra

B7 Em E7 Am

— l' - ét na - a - sa b' - chef - tso kol
— v' - lu ha - ya v' - lu ho - ve

1.
Em D# B7 Em

— a - zai me - lech a - zai me - lech sh' - mo nik - ra
— v' - lu yi

L'cha Dodi

Folktune
Friday evening liturgy
Arr. E. Kalendar

Joyously
Em B7/F# B7 Em B7/F# B7

L' - chado - di lik - rat ka - la

Am Am6/Am7/B B7 Em G

p' - né Sha - bat n' - ka - b' - la Sha - mor v' - za - chor b' - di - bur e - chad -

Am6 B7 Em C Am7 B7

hish - mi - a - nu E! - ham - yu - chad A - do - nai e - chad u - sh' - mo - e - chad I -

B7 Am6/F# B7 Em/B B7 Em

shém ul - tif - e - ret v' - lit - hi - la

OBOJI SLIKU TAKO ŠTO ĆEŠ KORISTITI SLEDEĆE BOJE:

1. NARANDŽASTA

4. ROZA

7. ŽUTA

2. SIVA

5. BRAON

8. CRNA

3. ZLATNA

6. PLAVA

9. LJUBIČASTA

Nakon Šabat službe u sinagogi, porodice se vraćaju u svoje domove kako bi nastavile slavlje. U svojim domovima, za stolom koji je svečano pripremljen za Šabat, podižemo čaše za Kiduš u kojima se nalazi vino, a za decu sok od grožđa. Zatim izgovaramo Kiduš, blagoslov nad vinom.

Baruh ata Adonaj elohenu meleh ha olam
borej peri hagafen.

Blagosloven da si Ti, Gospode Bože naš,
Kralju Univerzuma, Koji stvara plod vinove
loze.

Kada smo izgovorili Kiduš, blagoslov nad vinom, odlazimo da operemo ruke kako bismo mogli da započnemo večeru blagoslovom hale. Blagoslov za pranje ruku izgovaramo ovako:

Baruh ata Adonaj elohejnu meleh ha
olam, ašer kidešanu bemicvotav vecivanu
al netilat jadajim.

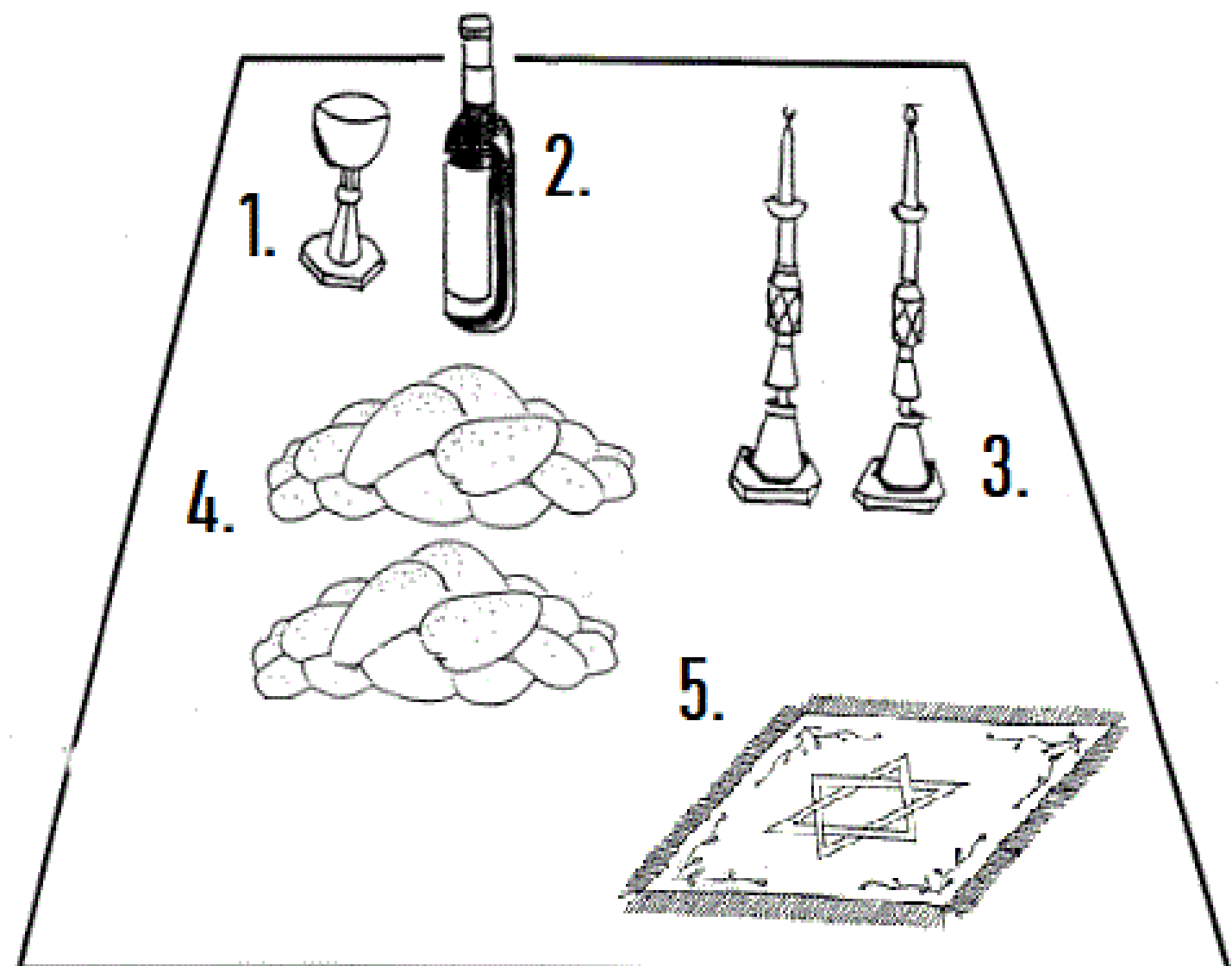
Blagosloven si ti, Gospode Bože naš,
Kralju sveta, koji si nas posvetio svojim
zapovestima i naložio nam da peremo
(uzdignemo) ruke.

Nakon pranja ruku, običaj je da se ne govori sve dok se ne pojede parče hleba, jer su blagoslov za pranje ruku i blagoslov za hleb deo iste celine. Stavljamo ruku iznad hale i izgovaramo blagoslov:

Baruh ata Adonaj elohenu meleh ha
olam hamoci lehem min ha arec.

Blagosloven si ti, Gospode Bože naš,
Kralju sveta, koji daje hleb iz zemlje.

**Pokušaj da imenuješ predmete koji se nalaze na stolu za Šabat .
Zatim oboji po želji.**

1. _____

4. _____

2. _____

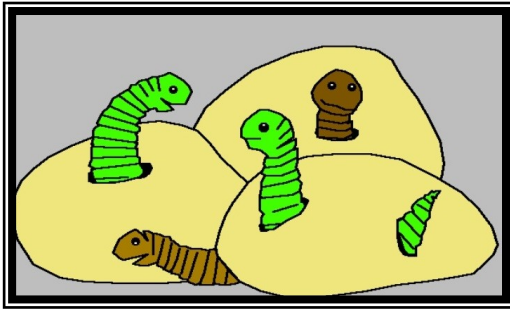
5. _____

3. _____

Praznični hleb za Šabat se zove hala. Na stolu se nalaze dve hale u znak sećanja na duple porcije mane.

Mana je hrana koju je Bog dao jevrejskom narodu dok su lutali pustinjom 40 godina. Petkom bi Jevreji dobili duplu porciju mane kako bi imali hranu i tokom Šabata.

Mana, što na hebrejskom znači „šta je to“ je hrana kojom su se, prema Bibliji, posle izlaska iz Egipatskog ropstva Jevreji hranili 40 godina lutajući pustinjom sve do svog dolaska u izabranu zemlju. Jedno jutro, kada se rosa povukla, Jevreji su videli tanak sloj nečega na zemlji. Upitali su šta je to, a Mojsije im je odgovorio da je to hleb koji nam Bog daje za hranu. Dešavala su se mnoga čuda u vezi sa manom. Niko nije mogao da sačuva svoj obrok mane za sledeći dan ili da neko ima više od drugog, jer bi se svaki put taj višak ili pokvario ili bi ga pojeli crvi. Jedino bi dupli obrok koji se kupio pred Šabat ostajao svež i ne bi se kvario, kako bi mogao potrajati i tokom Šabata, kada se mana ne skuplja, kada se ne radi i kada se odmara.

Zbog toga mi i danas imamo dve hale na stolu za Šabat, u znak sećanja na duplu porciju mane koju je Bog davao Jevrejima u pustinji kako bi mogli da odmaraju na Šabat.

Recept za Halu:

50g svežeg kvasca
1 šolja mlake vode
1 šolja mlakog
Potrebno je:
mleka
1 kašika šećera

1 kašika meda
 $\frac{1}{4}$ šolje biljnog ulja
(ili 125g putera ili margarina)
2 jaja + 1 žumance
2 kašičice soli
6-7 šolja mekog
brašna

Priprema:

Kvasac potopiti u malo mlake vode, dodati šećer i ostaviti desetak minuta da se kvasac rastopi. Pomešati brašno, so, med, jaja, jedno žumance i ulje. U smesu dodati rastopljeni kvasac i šolju mlakog mleka. Mešati dok se ne dobije glatko testo. Napraviti jufku, staviti u činiju, premazati uljem i prekriti čistom krpom. Ostaviti na toplom dok se količina ne udvostruči. Zatim testo podeliti na dva dela i svaki taj deo podeliti na još tri dela od kojih se naprave dve pletenice. Premazati ih žumancetom i posuti makom ili susamom. Pletenice staviti u podmazan pleh i ostaviti još malo da odstoje. Peći u zagrejanoj pećnici na 250°C 15 minuta, zatim još oko 30 minuta na 200°C do blago rumene boje.

ŠABAT KVIZ

POKUŠAJ DA ODGOVORIŠ TAČNO A ODGOVORE ZAOKRUŽI

6. Na koji još događaj, pored stvaranja sveta, nas Šabat podseća?

- a) Pesah
- b) Purim
- v) Roš Hašana

7. Koliko dana traje Šabat?

- a) 1
- b) 2
- v) 3

8. Kako se zove blagoslov nad vinom koji izgovaramo za početak i kraj Šabata?

- a) Lehaim
- b) Kiduš
- v) Šabat šalom

9. Koliko minuta pre početka Šabata treba da se upale sveće?

- a) 1
- b) 50
- v) 18

10. Kada se završava Šabat?

- a) U petak u ponoć
- b) u nedelju ujutru
- v) u subotu uveče

Nisi siguran/sigurna koji je tačan odgovor? Tačni odgovori se nalaze na kraju ove knjige!

Blagoslov za decu

Biti roditelj nije jednostavno. Svaki roditelj voli svoje dete najviše na svetu, iako postoje i trenuci kada je dete nestašno a roditelj se naljuti. Upravo je ovaj blagoslov taj koji spaja oba ova osećanja.

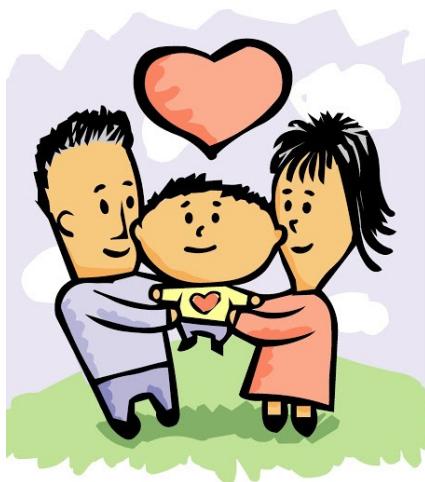
Običaj blagoslova za decu dolazi iz Tore, svete jevrejske knjige. Kada je Jakov bio na samrti, pozvao je svoju decu i unučad, stavio im je svoju ruku na glavu i blagoslovio ih kako bi njegov blagoslov ostao sa njima. Danas, širom sveta, jevrejski roditelji blagoslove svoju decu svakog petka uveče. Mnogi roditelji izgovaraju blagoslove odmah nakon paljenja sveća. Blagoslov je svugde na svetu isti a načini kako blagosiljamo dete se malo razlikuju. Negde roditelj dođe do svog deteta i stane iznad njega. Negde dete dođe do svog roditelja i stane ispred. Neki sede, a neki stoje. Neki izgovaraju blagoslove na hebrejskom jeziku a neki na jeziku države u kojoj žive. Iako se neki običaji razlikuju, uvek je roditelj taj koji spusti svoju ruku na dete i blagoslovi ga.

Postoje blagoslovi za sina i za ćerku.

Za sina blagoslov glasi ovako:

Jesimha Elohim ke Efraim ve
hi Menaše.

Budi kao Efraim i Menaše.

Za ćerku blagoslov glasi ovako:

Jesimeh Elohim ke Sara, Rivka
Rahel ve Leja.

Budi kao Sara, Rebeka, Rahela i
Lea.

Nakon što blagoslove svoju decu, roditelji izgovaraju sledeći blagoslov:

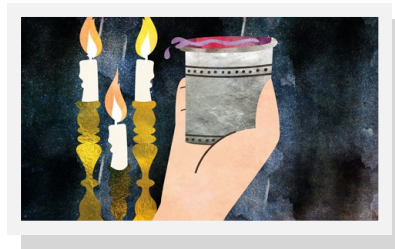
Jevareheha Adonaj vejišmereha; Jaer Adonaj panav
eleha vehuneka; Jisa Adonaj panav eleha vejasem
leha šalom.

Neka bi vas Gospod blagoslovio i čuvao; neka bi
vas Božije lice osvetlilo i bilo milosrdno prema
vama; neka bi se Božije lice uzdiglo ka vama i dalo
vam mir.

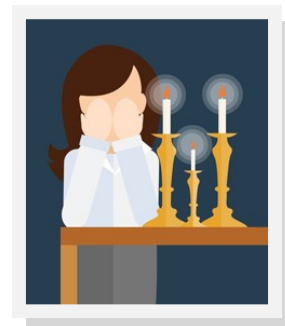
POVEŽI BLAGOSLOVE ZA ŠABAT PO REDU POČEVŠI OD PRVOG

BLAGOSLOV ZA VINO

BLAGOSLOV ZA DECU

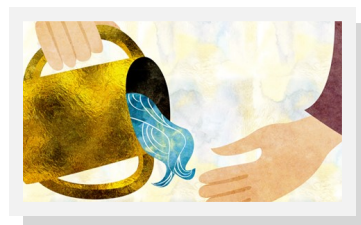

BLAGOSLOV ZA HALU

BLAGOSLOV ZA PRANJE RUKU

BLAGOSLOV ZA SVEĆE

NAPIŠI KOJIM REDOM SE BLAGOSLOVI ZA ŠABAT IZGOVARAJU:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Roditelji blagoslove svoju decu kako bi sledila uzor iz Tore i kako bi izrasla u jake, velikodušne i brižne osobe.

Zatim poljube svoju decu i nastave sa običajima Šabata.

Kada smo zvanično otvorili vrata svog doma Šabatu, svečana večera može da počne. Karakteristična jela za petak uveče jesu hala, meso ili riba i vino. Porodica se međusobno druži, razgovara i provodi vreme zajedno.

Šabat dan, tačnije subota, provodi se tako što se odlazi na jutarnju molitvu u sinagogu gde se čita određeni deo iz Tore koji se zove Paraša.

Tri obroka ili na hebrejskom *Šaloš seudot* su prema jevrejskim propisima tri obroka koja treba pojesti za Šabat. Najpoznatije jelo na našim prostorima za ručak na Šabat je šolet. Šolet je pasulj koji pripremamo u petak popodne i održavamo ga toplim u zatvorenim sudovima ili na blagoj vatri do subote u podne. Običaj je i da se jedu različite pite, sa mesom ili sa povrćem.

U Tori je zapisano 39 grupa poslova koji se ne rade za vreme Šabata. Ti poslovi se odnose na one koji uspostavljaju dominaciju ili kontrolu nad prirodom, koji je menjaju. Ne bi trebalo raditi nijedan posao kojim se stvara nešto novo. Neki od takvih poslova su: oranje, sečenje, šivenje, paljenje i gašenje vatre, lov, vezivanje, odvezivanje... Naravno, kao i sa svim zapovestima, sve zabrane u vezi sa Šabatom se smeju prekršiti u slučaju spašavanja nečijeg života.

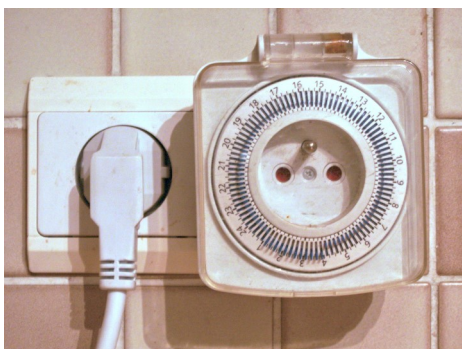

Danas, naš način života i poslove koje obavljamo u toku dana se razlikuju od onih koji su postojali pre par hiljada godina. Sa svim savremenim tehnologijama i načinom života, jevrejske porodice koje drže Šabat su tih 39 grupa zabranjenih poslova prilagodile veku u kom živimo.

Tako, na primer, nećemo više paliti vatru kako bismo imali svetlo u kući, već ćemo koristiti prekidač i električnu energiju. Postoje posebni tajmeri, kako i za svetlo, tako i za, na primer, rernu koji umesto nas regulišu vreme kada će određeni aparat biti uključen ili isključen, kako mi ne bismo morali to da činimo na Šabat i kako bismo se mogli posvetiti odmaranju.

SHABBAT HOT PLATES

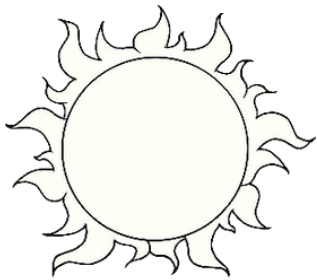

Havdala je ceremonija kojom se opraštamo od Šabata, a dešava se u subotu uveče, kada se pojave tri zvezde na nebu. Reč Havdala na hebrejskom jeziku znači „razdvojiti“.

Blagoslovi za Havdala se govore nad vinom, svetlom i mirisima (začinima). Sam blagoslov govori o razdvajanju svetog i svakodnevnog, o razdvajanju i različitosti Šabata i radnog dana.

Za Havdala nam treba: posebna isprepletana sveća, besamim, odnosno začini i vino.

Vino označava trenutak svetim, začini nam pomažu da deo mirisa Šabata ponese sa sobom u novu radnu nedelju, a igra svetlosti i tame podseća nas na mnoge važne razlike i dešavanja u našim životima. Isprepletanu sveću koristimo kako bi svetlost bila što bogatija.

Bajka o Suncu i Mesecu

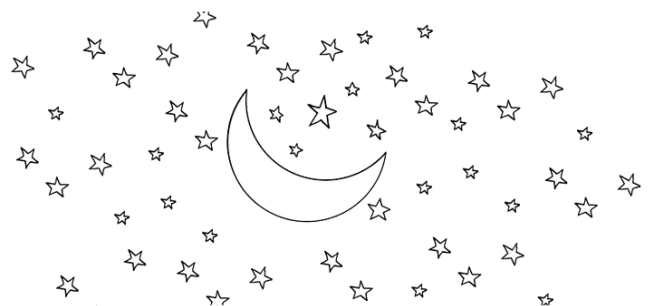
Na početku, kada je Bog naporno radio da stvori svet, stvorio je Sunce i Mesec iste veličine. Ali Mesec, videvši da treba da deli nebo sa Suncem, postane veoma ljut. I požali se Bogu: „Želim celo nebo samo za sebe“ – reče mesec. A Bog mu reče: „Ti se to ljutiš? U redu, načiniću te manjim, toliko da ćeš biti sjajan samo zato što te sunce obasjava.“

„Ali, ali... nemoj, molim te, promeniću se, obećavam!“ – reče mesec. „U redu“, reče Bog „sada ćeš pokazati kako si se promenio tako što ćeš stalno da rasteš veći pa ćeš se zatim smanjiti, zatim ćeš biti veći opet. I tvoje svetlo će biti drugačije, od tamnijeg ka svetlijem i od svetlijeg ka tamnijem.“

Mesec je bio veoma tužan i plakao je i rekao da mu je veoma žao što je želeo celo nebo samo za sebe. Bog mu reče: „ne budi tužan, ti ćeš ljudima noću donositi svetlost i nikad nećeš biti sam.“

Zatim Bog od mesečevih suza napravi zvezde da ga prate u noći i da stalno budu uz njega.

Ako sada pogledaš u nebo videćeš mesec koji svakog dana promeni svoj izgled, obasjavajući nam put i uz njega bezbroj zvezda koje sjaje na nebu i prave mesecu društvo u tami, podsećajući i nas ljude kako je moguće promeniti sve i kako i u potpunoj tami uvek ima nade da svetlost pronade svoj put i osvetli nekom noć.

Za Havdala, prvo ćemo sve brižljivo pripremiti, unapred sipati vino i pripremiti sveću koju ćemo upaliti.

Potom ćemo sveću upaliti, podići je visoko, uzeti čašu za kiduš i prvo izgovoriti blagoslov za vino:

Baruh ata Adonaj elohejnu meleh ha olam borej
peri hagafen. Amen.

La la lalala la la la

Blagosloven si ti, Gospode Bože naš, Kralju
Univerzuma, koji stvara plodove vinove loze.

Zatim ćemo se postarati da svako ima mogućnost da pomiriše začini i reći ćemo blagoslov za začine:

Baruh ata Adonaj elohejnu meleh ha olam borej
minej besamim. Amen.

La la lalala la la la la la

Blagosloven si ti, Gospode Bože naš, Kralju
Univerzuma, koji stvara različite začine.

I na kraju ćemo ispružiti dlan ka sveći i izgovoriti blagoslov za svetlost:

Baruh ata Adonai elohenu meleh ha olam borej
meorej ha eš. Amen.

La la lalala la la la la la

Blagosloven si ti, Gospode Bože naš, Kralju
Univerzuma, Stvaraoče svetala vatre.

ŠABAT KVIZ

POKUŠAJ DA ODGOVORIŠ TAČNO A ODGOVORE ZAOKRUŽI

11. Kako se zove ceremonija kojom se opraštamo od Šabata?

- a) Havdala
- b) Šavua tov
- v) Kiduš

12. Koliko grupa poslova postoji koji se ne mogu raditi za Šabat?

- a) 5
- b) 15
- v) 39

13. Za Šabat je uobičajeno?

- a) Pevati pesme i čitati priče
- b) gledati televiziju i voziti kola
- v) spremati kuću i praviti roštilj

14. Koji pozdrav kažemo na početku Šabata?

- a) Leha Dodi
- b) Šalom Alehem
- v) Šabat Šalom

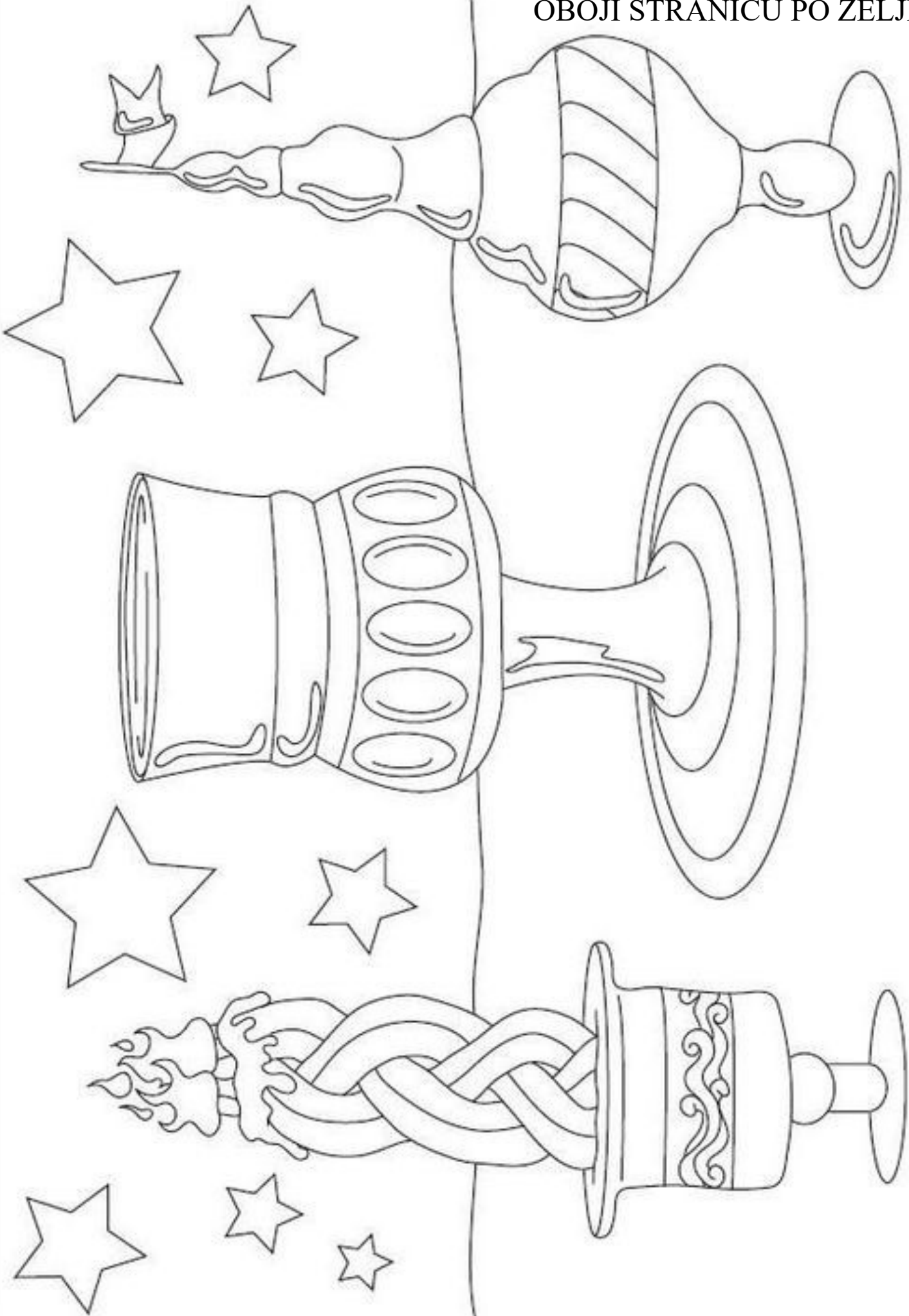

15. Koji pozdrav kažemo na kraju Šabata?

- a) Šavua tov
- b) Hag Sameah
- v) Šana Tova

Nisi siguran/sigurna koji je tačan odgovor? Tačni odgovori se nalaze na kraju ove knjige!

OBOJI STRANICU PO ŽELJI:

Havdala

Običaj je da se za Šabat pričaju i čitaju priče. Kada budeš pročitao/pročitala priču u nastavku, iskoristi ovu stranicu kako bi ilustrovao/ilustrovala ovu zanimljivu priču.

Zagonetka i poljubac

Nekada davno u gradu Sevilja, u Španiji, živeo je jedan baštovan koji je imao tri divne ćerke. Zvale su se Alisa, Ester i Rina. Svakog dana brinule su se o biljkama koje su rasle uz stazu koja vodi do njihove kuće. Bašta je imala limunovo drvo, ruže, drvo badema i raznorazne biljke. Najdraža od svih biljaka bila im je biljka bosiljka. Svakog dana su đubrile, zalivale i okopavale korenje dragocene biljke.

U to vreme u Sevilji je živeo Don Isak, sin jedne ugledne porodice. Kasnije će on naslediti očevu titulu i imanje, ali sada je svoje vreme provodio u lovu, pecanju i zabavljajući se kako dolikuje svim mladim plemićima. Don Isak je jako voleo zagonetke. Bio je veoma vickast i uživao je da testira ljude, postavljajući im pitanja na koje oni ni u snu nisu mogli da odgovore. Smatrao je sebe pametnijim i rečitijim od svih stanovnika Sevilje.

Jednog dana šetao se kroz ulice i trgove, i na samom obodu grada privukao ga je zanosan miris bademovih grana i limunovog drveća. To je bio dom baštovana. Kada se približio video je Alisu, najstariju baštovanovu ćerku, kako se nagnuta nad zemljom brine o bosiljku. Prišao je još bliže, i kada ga je ona primetila, smislio je zagonetku.

*„Imam pitanje za mladu devojku,
Koliko listova ima na bosiljku?“*

Alisa je bila zatečena. Čim je videla mladog plemića i čula njegove reči, pocrvenela je i pobjegla u kuću jer nije znala kako da mu odgovori. Zviždučući za sebe, plemić je otišao.

Nadmudrio je još jednog manje pametnijeg građanina.

Sledećeg dana se vratio i zatekao je Ester, drugu ćerku, kako se brine o bašti. Pomislio je da proba svoju zagonetku i sa ovom baštovanovom ćerkom. Kada je čula njegove reči, Ester je takođe porumenela i pobešla u očevu kuću. Mladi plemić je bio jako zadovoljan svojom domišljatošću.

Sledećeg dana još jedanput se vratio u baštu. Nadao se da će opet uživati u nadmudrivanju. Ovoga puta, Rina, najmlađa ćerka brinula se o cveću i biljkama. Mladi plemić se nagnuo preko kapije i dok je ona radila, ponovio je svoje pitanje:

*„Imam pitanje za mladu devojk,
Koliko listova ima na bosiljku?“*

Rina se nije dala zbuniti. Uspravila se, pogledala mladića koji je stajao u svom ljubičastom ogrtaču i kožnim čizmama i bez razmišljanja odgovorila:

*„Daću ti odgovor, ali prvo mi kaži,
Koliko je zvezda na noćnoj straži!“*

Po prvi put u svom životu, mladić je bio zatečen. Neko se usudio da mu odgovori. Kako nije znao odgovor, mladić se okrenuo i vratio u svoj zamak da bi smislio osvetu.

Sledeći dan bio je petak. Rano ujutru, Don Isak je prebacio kaput preko glave i uzeo najbolju ribu iz svoje kuhinje. Zamotao ju je u krpu i stavio u korpu. Potom se vratio na baštovanovo imanje. I ovog puta Rina je bila u bašti. Don Isak se zaustavio i viknuo glasom uličnog prodavca:

„Sveža riba za Šabat, dođi i kupi, ukusan morski zalogaj za svoj Šabat sto.“

Rina se približila kapiji. Nije prepoznala mladog plemića, pa je pomislila kako bi bilo lepo imati tako finu ribu za Šabat. *„Koliko košta riba?“* pitala je, *„Otrčaću do kuće i rado ti platiti, jer u našoj kući velika je radost slaviti Šabat sa svečanim obrokom.“*

Don Isak je progovorio prurušenim glasom, „ *S obzirom da ovo nije obična riba, ne može se ni platiti običnim novcem! Ako želis ovu ribu za svoju Šabat večeru, moraš mi platiti ne novcem, već poljupcima!* “

Rina je stajala u šoku. Onda je pomisla kako bi mogla da spremi divan obrok za svoju porodicu, pa se osvrnula oko sebe uveravajući se da nema nikog u blizini i reče: „*U redu!*“, i ponudi mu svoj obraz. Plemić ju je izljubio dovoljno puta da bi bila u istoj vrednosti kao i Šabat poklon. Rina je zgrabila svoju nagradu i otrčala u kuću. Don Isak je otišao kikoćući se.

Nekoliko dana kasnije, vratio se u svojoj plemićkoj odori u baštu ne bi li našao Rinu. Još jedanput je izgovorio svoju omiljenu zagonetku:

*„Imam pitanje za mladu devojk,
Koliko listova ima na bosiljku? “*

Ne trepnuvši okom, odgovorila je:

*„Dacu ti odgovor, ali prvo mi kazi,
Koliko je zvezda na nocnoj strazi!“*

Ali sada je Don Isak odgovorio glasom uličnog prodavca:

*„Ako kažeš, odgovoriću i ja tebi,
Koliko poljubaca Šabat riba vredi?“*

Rina je bila jako pogođena njegovim rečima. Shvatila je da ju je on prevario prurušivši se u uličnog prodavca. Ovaj mladi plemić je ismejao njenu čast. Otrčala je u kuću jecajući, dok se Don Isak ponosno vratio u svoju palatu.

Danima Rinu nisu mogli da uteše. Sestre su joj donosile slatkiše, otac knjige, ali ništa nije moglo da je smiri. Međutim u jednom trenutku odlučila je da neće dozvoliti da bude nadmudrena. Obrisala je suze sa lica i smislila je plan.

Prvo je pozajmila magarca iz susedove štale, onda se zamotala u crni plašt tako da joj se ni lice nije moglo videti. Kada je bila u potpunosti spremna, sačekala je ponoć i iskrala se tajnim stazama do zamka Don Isaka i njegove porodice. Ostavila je svog magarca vezanog pored kapije i tiho se ušunjala u mladićevu sobu. Držeći u jednoj ruci sveću, a u drugoj palicu, tri puta je lupnula nogom o pod. Don Isak se naglo probudio. Ispred sebe je video crnu senku. „*ja sam anđeo smrti!*“ rekla je figura. „*Tvoji dani na zemlji su gotovi, moraš poći sa mnom!*“ Mladi plemić je bio prestravljen. „*Ali ja sam još uvek mlad*“, rekao je mladić, „*Sigurno nije moje vreme da se rastanem od sveta*“.

Zastrašujuća figura je progovorila: „*Postoji jedan način za neke smrtnike da produže svoj život, ali samo ako su dovoljno hrabri.*“ „*Uradiću sve!*“ rekao je mladić. „*Ako želiš da živiš, moraš izaći u baštu tajno, da te niko ne vidi.*“ Plemić ju je pratio niz stepenice do izlaza. Čim su stigli do kapije Rina je prošaputala promuklo: „*Ako želiš da živiš, moraš pokazati svoju poniznost time što ćeš poljubiti ovu zver u nos, jednom za svaku godinu koju živiš.*“ Ponosni mladić je bio još više zgranut. On-plemić Don Isak, sin veličanstvene plemićke Seviljske porodice, pa da poljubi magarca? Ali s obzirom na to da je noć bila mračna, sagnuo se i poljubio životinju u nos. Uradio je to mnogo puta ne bi li imao dug, dug život. „*Sada nestani*“ reče Rina, mahnuvši svojom palicom. Mladić se vratio u svoje odaje i zaspao dubokim mirnim snom.

Sledećeg dana, u razdraganom raspoloženju odlučio je mladić da poslednji put poseti baštovanovo imanje. Pozvao je sluge da idu sa njim da bi mogao da se pohvali izazovnom rimom, na koju je znao da devojka neće moći da odgovori.

Kada je stigao u pratnji svoje svite, video je Rinu kako skromno zaliva baštu. Zakucao je na kapiju i progovorio:

*„Imam pitanje za mladu devojku,
Koliko listova ima na bosiljku?“*

Bez oklevanja, odgovorila je:

*„Dacu ti odgovor, ali prvo mi kazi,
Koliko je zvezda na nocnoj strazi!“*

Plemić je spremno rekao

*„Ako kažeš, odgovoriću i ja tebi,
Koliko poljubaca Šabat riba vredi?“*

Osvrnuo se likujući. Njegova pratnja je klimala odobravajući. Ali ovog puta Rina nije pobjegla. Umesto toga, pogledala je plemića i progovorila glasom anđela smrti:

*„Jeste, riba me je košala poljubca,
Ali koliko puta si ti poljubio magar..“*

Pre nego što je uspela da završi zagonetku, Don Isak je bacio svoj mač na zemlju. „*U redu!*“ tiho je odgovorio. „*Pobedila si u ovoj igri. Konačno sam našao nekog meni ravnog. Ipak postoji neko u Sevilji koji je pametan kao ja.*“ Pratnja je nastavila da gleda zapanjeno. Kako je mogao sa takvim poštovanjem da se obraća najobičnijoj baštovanovoj ćerki. Ali Rina i Don Isak su se jako dobro razumeli. On nikada nije želeo da iko sazna poslednje reči rime, ili otkrije kako ga je preverila. Što se nje tiče, ona je bila zadovoljna što je ispunila svoju osvetu. Sada je mogla da pogleda mladića u oči ne osećajući sramotu. Svita se razišla, još uvek razmišljajući o tome šta su upravo videli. Mladi plemić je shvatio da nikada neće upoznati devojkicu toliko interesantnu kao Rina.

Mnogo dana kasnije još jednom se Don Isak pojavio na baštovanovom imanju, ali ovaj put bez zagonetke, već da bi isprosio njenu ruku. Tako se i desilo, da je Rina, najmlađa ćerka Seviljanskog baštovana postala žena plemića Don Isaka. Živeli su srećno do kraja života, često pričajući priče i zagonetke.

Čak i danas njihovi potomci izgovaraju rimu posle svake Šabat večere, rimu koja je postala porodična tradicija:

*„Ni med ni slatki obroci,
Nisu divni kao Sabat poljubci.“*

**REŠI OSMOSMERKU TAKO ŠTO ČEŠ PRONAĆI
SLEDEĆE REČI:**

**SVEĆE
HALA
PORODICA
PETAK
KIDUŠ**

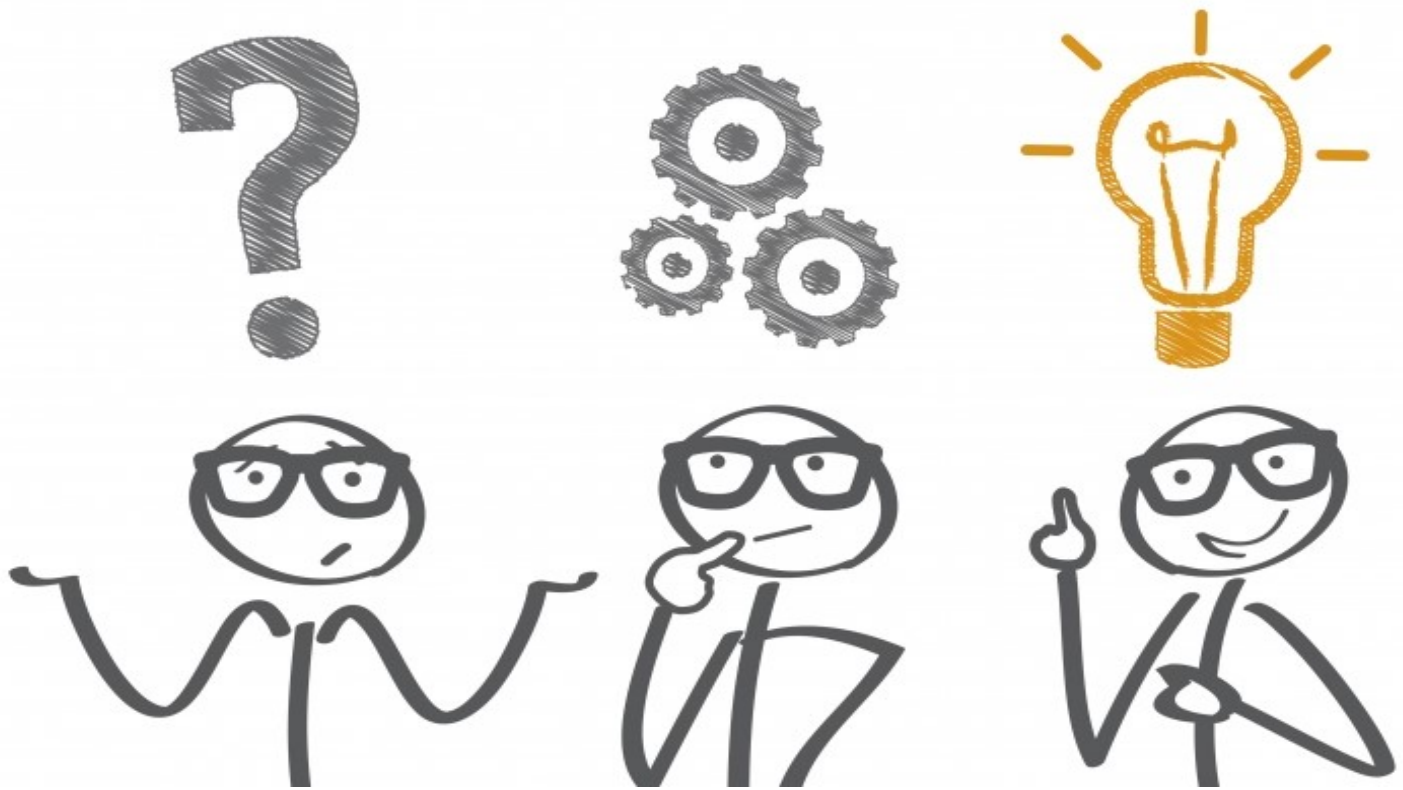
**SUBOTA
ŠABAT
SINAGOGA
TORA
HAVDALA**

B	J	O	S	P	E	R	Š	T
S	V	E	Ć	E	A	G	O	A
U	I	G	V	T	Đ	T	A	B
B	S	N	F	A	Š	C	G	A
O	H	Ž	A	K	I	D	U	Š
T	O	R	A	G	Z	Č	D	H
A	R	A	L	C	O	J	F	O
J	DŽ	L	Ž	F	E	G	C	E
Ć	H	A	V	D	A	L	A	C
K	U	H	I	M	NJ	LJ	B	N
P	O	R	O	D	I	C	A	P

ŠABAT KVVIZ ODGOVORI

1. Tačan odgovor je pod **V**. Šabat je praznik.
2. Tačan odgovor je pod **B**. Šabat počinje u petak kada zađe sunce.
3. Tačan odgovor je pod **A**. Šabat je sedmi dan u nedelji. U Tori, jevrejskoj svetoj knjizi, u delu koji se zove Postanje zapisano je da je Bog šest dana stvarao svet a sedmog dana se odmarao i divio svemu što je napravio.
4. Tačan odgovor je pod **A**. Praznični hleb za Šabat se zove hala.
5. Tačan odgovor je pod **V**. Na stolu se nalaze dve hale u znak sećanja na duple porcije mane, hranu koju je Bog dao narodu dok su išli kroz pustinju 40 godina. U petak, narod bi dobio duplu prociju mane kako bi imali hranu tokom Šabata.

6. Tačan odgovor je pod **A**. Šabat nas podseća na praznik Pesah. To je biblijski događaj kada su Jevreji bili robovi u Egiptu jer kao robovi nisu smeli da se odmaraju. Na dan šabata treba da smo svi slobodni i da su svi ljudi jednaki. Čak i životinje tog dana treba da odmaraju.

7. Tačan odgovor je pod **A**. Šabat traje jedan dan, tačnije 25 sati. Počinje u petak zalaskom sunca i završava se u subotu uveče, kada se pojave tri zvezde na nebu.

8. Tačan odgovor je pod **B**. Blagoslov nad vinom se zove Kiduš. Kiduš znači posvetiti, osveštati. I na početku i na kraju Šabata blagosiljamo vino jer se kaže “zapamti dan Šabat i učini ga svetim”.

9. Tačan odgovor je pod **V**. Sveće se moraju upaliti ne kasnije od 18 minuta pre zalaska sunca. Običaj je da žena ili devojčica pali sveće, tako što prvo upali sveće zatim pokrije oči i kaže blagoslov. Kada izgovori blagoslov Šabat je ušao u kuću.

10. Tačan odgovor je pod V. Šabat završava po zalasku sunca u subotu uveče, i to kada se pojave tri zvezde (oko 40 minuta nakon zalaska sunca), kako bismo bili sigurni da je zaista mrak i da je počeo novi dan.

11. Tačan odgovor je pod A. Havdala je ceremonija kojom se opraštamo od Šabata. Blagoslovi se govore nad vinom, svetlom i mirisima (začinima). Sam blagoslov govori o razdvajanju između svetog i svakodnevnog, između Šabata i radnog dana.

12. Tačan odgovor je pod V. Postoji 39 grupa poslova koji su zabranjeni za vreme Šabata. Poslovi se odnose na one koji uspostavljaju dominaciju ili kontrolom nad prirodom. Nije dozvoljen ni jedan rad kojim bi se stvorilo nešto novo. Naravno, kao i sa svim zapovestima sve zabrane u vezi sa Šabatom se smeju prekršiti u slučaju spašavanja nečijeg života.

13. Tačan odgovor je pod A. U petak rano popodne, religiozni Jevreji napuštaju svoja radna mesta, odlaze kućama i počinju sa Šabat pripremama. Sve je kao u sred priprema za dolazak posebnog gosta: kuća je čista, svi su okupani, sređeni i odeveni u lepu odeću, pripremaju se ukusna jela i sto je lepo dekorisan. Takođe, sve što se ne sme koristiti tokom Šabata mora se namestiti u napred: tajmeri za svetlo, u frižideru svetlo je ugašeno, priprema se hrana za celu subotu itd. Šabat je dan odmora kada je cela porodica zajedno i jedni drugima posvećuju svoje vreme uz pesme i priče.

14. Tačan odgovor je pod V. Šabat Šalom znači “dobar Šabat ti želim”.

15. Tačan odgovor je pod A. Šavua tov znači “dobru nedelju ti želim” .

ŠABAT

ŠALOM